

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Francisci De Oviedo Madritani, Societatis Iesv,
Theologiæ Professoris, Cursus Philosophicus**

Ad Vnum Corpus Redactus

Philosophiæ R. P. Francisci De Oviedo Madritani Societatis Iesv Sacræ
Theologiæ Professoris Tomus II

**Oviedo, Francisco de
Lugduni, M.DC.LI.**

VI. An principium cognoscituum inferatur ex substantiæ immaterialitate.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95526)

quia eademmet cognitio potest esse clara respectu vnius obiecti, & obscura respectu alterius.

- 16 Desiderabis rationem cur cognitio eadem tendens in colorem, & in phantasma, & immediatius producta à phantasmate, quàm à colore, sit expressior respectu coloris, quàm phantasmatis? Resp. nostrum intellectum percipere obiecta dum anima est corpori vnita dependenter à phantasmate, & à sensibus externis, & ita magis obscurè, & minus distinctè percipit illa, quæ non fuerunt sensibus sensata & distincti, & clariùs illa, quæ priùs sensata attingit, & hac de causa expressiùs, & clariùs cognoscitur color quàm phantasma, quia color sensibus fuit perceptus, & non phantasma.

PUNCTUM V.

Quod obiectum prius cognoscatur à nostro intellectu.

- 1 Hæc difficultas in Thomistarum schola præcipuum locum obtinet, quàm breuissimè definiam, nihil enim inter illam soluendam occurrere potest speciali examine, aut notà dignum. Sentiant Thomistæ vniuersalia priùs cognosci à nostro intellectu, quàm singularia, & inter vniuersalia priùs vniuersalissima. Refertur pro hac sententia D. Thom. in procemio ad octauum Physicor. Eam defendunt Iandanus lib. 1. Physic. q. 5. Aureolus apud Vigueurum in 1. dist. 2. q. 2. Richard. in 2. dist. 24. q. 4. circa tertium princip. Caiet. lib. de ente & essentia cap. 1.

- 2 Singularia priùs à nobis cognosci quàm vniuersalia, tenent ex antiquis Durand. in 2. dist. 3. q. 7. Ocham. in 1. dist. 3. q. 5. Gregor. ibid. q. 3. Apollinaris 3. de anima q. 13. Burzæus de Marfil. lib. 1. physic. cap. 1.

- 3 PRIMA CONCLUSIO. Singularia sæpe cognoscuntur priùs quàm vniuersalia. Probo hanc conclusionem. Intellectus abstrahit rationem homines, ab hoc, & illo homine: ergo priùs cognoscit hunc, & illum hominem, quàm rationem ab illis abstractam.

- 4 SECUNDA CONCLUSIO. Singularia accidentium priùs cognoscuntur à nobis, quàm singularia substantiæ. Probat hanc conclusionem Auctorum turba hac ratione. Singularia substantiæ cognoscuntur per species accidentium: ergo priùs cognoscuntur singularia accidentium: quàm singularia substantiæ. Nondum satis est explicata hæc ratio, ex eo enim quod cognitio indiuiduæ substantiæ dependeat ex speciebus accidentium non inferitur priorem esse cognitionem, seu speciem expressam accidentium specie expressa substantiæ indiuiduæ; sed tantum esse priores species impressas accidentium specie impressa indiuiduæ substantiæ, quia cognitio accidentis indiuidui non influit in cognitionem substantiæ indiuiduæ, sed vtrique procedit ab eodem principio scilicet ab iisdem speciebus, quæ sunt propriæ accidentium, & non substantiæ. Aliter solet eadem conclusio probari: Tota nostra cognitio incipit à sensibus, sed accidentia tantum sensibus percipiuntur: ergo prius cognoscuntur indiuidua accidentium, quàm indiuidua substantiæ. Non acquiesco. Cognitio nostra incipit à sensibus & à sensationibus, ex quo infero sensationes esse priores cognitione indiuidui accidentis, & indiuiduæ substantiæ, non verò ipsas cognitiones intellectuales inter se habere ordinem prioris, & posterioris. Dices, sensationes, seu species impressas à sensationibus productas priùs producere cognitionem indiuidui accidentis, & posteriorius cognitionem indiuiduæ substantiæ. Euoluo hanc prioritatem, & euanesce. Sensationes, seu species à sensationibus productæ immediatè producant cognitionem indiuiduæ substantiæ, etiam si non sint propriæ species huius: ergo non priùs naturā producant cognitionem indiuidui accidentis, quàm indiuiduæ substantiæ. Probo consequentiam: Vtrique cognitio immediatè dependet ab eodem principio: neutra influit in alteram: ergo principium non priùs hanc, quàm illam producit, neque inter se prioritatem aliquam habent.

- 5 Aliter ego conclusionem probo: ex eo ego cognosco hic existere substantiam, quia cognosco hic esse accidens, & infero existentiam substantiæ ex existentia accidentis per hunc discursum: Accidens non potest esse sine substantia: hic est accidens: ergo hic est substantia. En cognitio accidentis se habet ex parte antecedentis ad inferendam existentiam substantiæ: ergo cognitio accidentis prior est cognitione substantiæ.

TERTIA CONCLUSIO. Inter vniuersalia quædam minus vniuersalia priùs cognoscuntur, quàm alia magis vniuersalia. Probo: Ratio animalis abstrahitur à ratione hominis, & ratione equi: ergo priùs cognoscitur ratio animalis, quàm ratio hominis: ergo priùs cognoscitur vniuersale specificum, quàm genericum.

QUARTA CONCLUSIO. Sunt principia aliqua vniuersalissima, quæ priùs cognoscuntur, quàm illorum singularia, sicut illud: *Dici de omni, dici de nullo. Quodlibet est, vel non est. Omne totum est maius sua parte.* Probo hanc conclusionem. Hæc principia sunt per se nota: ergo non dependunt à præsupposita cognitione: ergo cognitio singularium, quæ sub illis continetur non est prior cognitione ipsorum.

Obiic. 1. Thomistæ. Cognitio nostra dependet ab specie impressa: sed species impressa primò repræsentat vniuersalia. Probat minorem: species impressa intellectualis abstrahit à phantasmatibus singularia repræsentantibus: ergo non repræsentat primò, & per se singularia. Neque vacat, neque opus est hæc impugnare. Resp. negando minorem: ad probationem illius dico speciem impressam abstrahere in se ipsa à materialitate phantasmæ, quia ipsa (si datur in intellectu) non est materialis, sed spiritualis, non verò abstrahit à materialitate obiecti, à qua si abstraheret adhuc rationem vniuersalem corporis non posset significare, quia hæc materialis est, materialitas enim non sequitur quancunque indiuiduationem, neque tantum sequitur indiuiduationem entium materialium; sed etiā prædicata superiora, quæ oppositionem habent cum prædicato spiritualitatis.

Obiic. 2. Thomistæ. Vniuersale est obiectum nostri intellectus: ergo intellectus primò, & per se cognoscit vniuersalia, & secundariò singularia. Resp. vniuersalia, & singularia, & omnes atomas differentias entium esse obiecta nostri intellectus, & non tantum vniuersalia: aliis hæc tantum, & non vltra illa quidquam aliud posset cognoscere.

Obiic. 3. Materialitas impedit cognoscibilitatē, sed indiuidua sunt materialia: ergo non possunt cognosci primò, & per se. Resp. distinguendo antecedens: materialitas subiectiua potentie cognoscentis impedit cognoscibilitatem, transeat: materialitas obiectiua, nego antecedens alias tantum prædicata spiritualia, vel abstrahentia à corpore cognoscere, prædicatum enim corporis, & omnia, quæ sub illo sunt, materialitatem imbibitam habent.

Obiic. 4. Pueri primò quemcunque hominem patrem vocant, deinde proprium parentem à reliquis hominibus distinguunt: ergo prius cognoscunt rationem communem patris, deinde indiuidualem. Resp. pueros voces illas, quas primò discunt omnibus hominibus accomodare, quia quemlibet hominem, ita confusè cognoscunt, vt non valeant inter hominem, & hominem discernere, & illas proferre omnino significationis ignaros, eodem modo quo pſtitatus earundem sonum ederet.

PUNCTUM VI.

An principium cognoscituum inferatur ex substantia immaterialitate.

Tanta est Angelici Doctoris auctoritas in scholis, vt digna sit omnibus Theologis disputatio de inquirenda ratione à S. Doctore adducta: An videlicet rem demonstratiuè concludat, necne? Tradiderat S. Thomas 1. contra Gentes cap. 44. & seqq. & 2. de veritate art. 1. multique rationibus statuerat Deum esse perfectissimè cognoscituum, vbi verò 1. part. peruenit ad q. 14. art. 1. aliis rationibus omisiss hac vnica probat Deo inesse perfectissimum gradum cognoscitui. Potestas cognoscendi provenit ab immaterialitate, ita vt tantò perfectior sit gradus cognoscitui, quantò perfectior est gradus immaterialitatis, sed Deus est in summo gradu immaterialitatis summo opere separatus à materia: ergo Deo conuenit perfectissimus cognoscendi gradus. Maiorem probat Angelicus Doctor: Potentia cognoscendi est amplitudo quædam, & veluti infinitudo, quia cognoscens se extendit ad obiecta: sed materia limitat, & coarctat formam: ergo potestas cognoscendi provenit ab immaterialitate. Confirmatur eadem ratio inductione facta per omnes substantias de facto existentes. In substantiis, quæ de facto existunt, illæ, quæ magis abstractæ sunt à materia perfectiùs cognoscunt, vt patet in anima.

anima, quæ est in equo, anima rationali, Angelo, & Deo: equus enim imperfectus animo rationali cognoscit, quia plus habet materiæ, quam animus rationalis, animus rationalis maiorem connexionem habet cum materia, quam Angelus, & imperfectus cognoscit, quam Angelus, & iste imperfectus Deo, quia Deus est summè abstractus à materia: ergo ex immaterialitate rectè inferitur virtus cognoscitiva. Deinde viuentia differunt à non viuentibus, ex eo quod viuentia recipiunt formas alienas, hoc est, species intentionales, & non viuentia tantum formas proprias, & qualitates, quæ ad has disponunt, sed limitatio, ratione cuius non viuentia recipere non valent formas alienas prouenit à materia: ergo illimitatio ad illas formas recipiendas prouenit ab immaterialitate: ergo immaterialitas infert principium cognoscitivum. Rationem Angelici Doctoris demonstratam esse defendunt Thomistæ omnes, Richardus, Capreol. Ferr. & Caietan. apud Patrem Ruiz, qui disp. 34. sect. 6. n. 6. in fine concludit à nemine negari, neque negari posse immaterialitatem esse rationem cognoscendi. Non credo, neque in alicuius mentem venire potest eruditissimæ, & doctissimæ virum non legisse Ochamum, Gabrielem, & Bassolum, rationem hanc resellentes, asserentesque non repugnare substantiam spirituales nihil materialitatis habentem, quæ cognoscitiva non sit, aut Aureolum, qui soluit argumenta facta ab impugnatoribus rationis prædictæ, sed propriæ scholæ amore ab aliarum rationibus, & auctoritate illius animus fuit auersus. Rationem Angel. Doctoris propugnant è nostris P. Mol. P. Val. P. Arrub. P. Fasolus ad articulum citatum, P. Suarez in met. disp. 30. sect. 14. n. 10 & disp. 35. sect. 3. n. 20. P. Didacus Ruiz tom. de scientia disp. 1. sect. 3. & 4. P. Her. disp. 1. c. 3.

Est inter Theologos exagitata sit ratio supra adducta, non est alienum à Philosopho, de illa iudicium ferre, imò ad illum propriissimè spectat. Philosophi enim est definire, an repugnet substantia spiritualis non cognoscitiva, vel an possit dari aliqua substantia spiritualis, quæ cognoscitiva non sit: cuius definitio tota pendet ex ratione supra adducta, si enim immaterialitas infert principium cognoscitivum, repugnat substantia materialis non cognoscitiva: si verò principium cognoscitivum ex immaterialitate non inferatur, dari poterit substantia spiritualis non cognoscitiva; cuius rei solutio præsentis tractationis scopus est.

Apud omnes inconcussus est nomine immaterialitatis non significari ab Angelico Doctore puram negationem materiæ, sed prædicatum positivum, quod non omnes eodem modo explicant, pendetque ex illius explicatione tota vis rationis adductæ ab Angelico Doctore. P. Didacus Ruiz sect. 3. n. 7. & 8. hanc immaterialitatem non constituit in prædicato spiritualitatis, sed in exclusione proprietatum, & conditionum materiæ, quas ibi recenset, videlicet esse puram potentiam, habere priuationem omnium formarum præter viam quam habet, habere partes eiusdem rationis quarum singule possunt separari, & constituere unum individuum, esse subiectum quantitatis, non posse existere sine forma, & indigere pluribus qualitatibus quas non potest sibi tribuere; sed à forma, vel ab alio extrinseco agente illas participat. Denique ait materiam nullam à se virtutem actiuam habere, & distare multò magis à virtute immanenter operandi, longissimèque distare à virtute cognoscitiva. Viuentia sensitiua, ait quodammodo participare has proprietates licet absolute materialia sint, quia sunt perfectiora non viuentibus & receptiua specierum absque eo quod una excludat aliam, id quod clarè constat in visu simul inspiciente spaciolam campi planitiem distinctam arboribus, variisque figuris, coloribus florum, & herbarum. Cùmque sibi obieceret sect. 5. n. 7. non viuentia recipere accidentia peregrina, seu formas alienas, & in eisdem inanimatis recipi species intentionales odoris, & coloris, respondet n. 8. duplex esse genus accidentium, seu formarum accidentalium: quedam vocantur intentionalia, alia realia, ut ab intentionalibus distinguuntur. Accidentia realia semper ordinantur ad corruptionem ipsius inanimati, quando sunt illi peregrina, & non iuxta propriam exigentiam. Accidentia intentionalia inutiliter in subiecto inanimato recipiuntur, quia subiectum inanimatum non potest his accidentibus uti, & ita quasi materialiter recipiuntur in subiecto, & non formaliter, quatenus operatiua sunt, sicuti species impressa coloris recepta in aëre, & in pupilla, inutiliter recipitur in aëre in or-

dine ad ipsum aërem, & vtiliter in pupilla. Hunc modum recipiendi accidentia extrinseca in ordine ad corruptionem, & accidentia intentionalia inutiliter, adscripsit Ruissius non viuentibus, asseritque proprium esse viuentium peregrinas formas, seu accidentia extrinseca sine ordine ad corruptionem recipere, & species intentionales vtiliter in ordine ad expressas species receptas, propriasque eiusdem subiecti.

Non contendendum modò cum P. Ruissio de proprietatibus materiæ, in quibus nonnullas annumerat, quas ego non admitto: facilius, & breuius illius sententiam impugnavo. In primis falsum est, omnes qualitates extraneas receptas in non viuentibus tendere in ipsorum corruptionem; lux enim est qualitas aëris, pluribusque subiectis de foris adueniens, & nullatenus illorum perniciem molitur, similiter sonus nullum nocumentum affert corpori, cui peregrinè contingit. Secundo asserit sensitiua habere plus immaterialitatis, quam non sensitiua, quia sunt illi perfectiora: ergo horum immaterialitas consistit in perfectione ratione cuius exsuperant perfectionem non sensitiuorum: sed hæc est formalitas sensitiuorum: ergo immaterialitas sensitiuorum quæ consistit in potentia sentiendi non inferitur ex immaterialitate, sed formaliter est eadem cum illa: ergo immaterialitas equi inutilis est ad inferendam potentiam sentiendi, & ad illam explicandam: quis enim à posteriori facilius non conceptum formalem potentie sentiendi, quam immaterialitatis equinæ non efformabit, etsi ex parte obiecti conceptus sit omnino idem. Tertio efficacissimè asserit P. Ruissius immaterialitatem consistere in potentia recipiendi species impressas, non utrumque, sed vtiliter respectu subiecti recipientis, ideòque aëri recipienti easdem species impressas, quas recipit pupilla, non competere immaterialitatem pupillæ, quia hæc vtiliter recipit species, & illa inutiliter, sed pupillam recipere vtiliter species dicit illas recipere, & posse uti illis: ergo dicit ipsam potentiam sentiendi: ergo immaterialitas pupillæ consistit in potentia sentiendi: ergo quando inferitur potentia sentiendi ex hac immaterialitate inferitur potentia sentiendi ex eodem conceptu obiectiuo potentie sentiendi obscurius significato: ergo mala est illatio, quæ ex immaterialitate hac ratione explicata infert sentiendi potentiam.

P. Herice disp. 1. c. 1. n. 12. docet per immaterialitatem non intelligi negationem materiæ primæ, sed prædicatum quoddam positivum, quod opponitur cum corporea mole constante partibus homogeneis non distinctis organizatione. Qua de causa Aristot. lib. 2. de anima text. 124. dixit plantas non sentire, etsi forma viuenti gaudeant, quia mediocritatem non habent, neque principium tale, ut sensibilibus sine materia recipientibus formas, hoc est, quia carent temperie necessaria ad deorganizationem sensorij, ac proinde carent virtute receptiua specierum, & ipsa potentia sentiendi. Ex hoc inferit formas illas esse magis materiales, quæ magis indigent dispositionibus non organicis, & minus organicis; illas verò esse magis immateriales, & magis capaces cognoscendi, quæ minus indigent dispositionibus non organicis, & magis indigent organicis. Admissa hac ratione immaterialitatis, & tota doctrina tradita, difficile defendi potest ex illa ratio D. Thom. sic arguo. Quilibet Angelus æquè caret his accidentibus, & dispositionibus elementaribus, ac alius quicumque longè specie perfectior, imò cùm omnimoda illarum negatio cuicumque conueniat, non potest dici Deum magis carere his qualitatibus elementaribus quam caret Angelus; in Deo enim, & in Angelo est tota carentia, quæ concipi potest, caloris & frigiditatis, & harum similium qualitatum, & utrique intrinsecè, & essentialiter similes qualitates repugnant, licet Deo repugnent per suam entitatem infinitam, & in Angelo oriatur negatio harum qualitatum ex illius essentia finita, & in Deo ex infinita essentia, quia in utroque oritur, ex propria entitate, & entitas Dei est infinita, entitas verò Angeli finita: ergo ex hac carentia qualitatum non inferitur Deum esse cognoscitivum perfectissimum, neque perfectius Angelo. Eadem ratione argumentor de exigentia qualitatum organicarum, seu organorum, quæ in viuentibus materialibus immaterialitatem constituit: in Deo, & in Angelis nulla datur deorganizatio: ergo non potest illorum immaterialitas, ex qua in eisdem principiis cognoscitivum inferitur, in deorganizatione formali, aut radicali consistere. Dices, in Deo, & in Angelis carentiam deorga

deorganizationis oriri ex maiori abstractione à materia, & maiori independentia in operando ab aliis accidentibus, quæ dicit maiorem immaterialitatem, & hac ratione animam rationalem esse magis immaterialem formā equi quia potest operari in statu separationis independentē à deorganizatione, quod non potest forma equi; & minus immaterialem Angelo, quia Angelus semper operatur independentē à deorganizatione, & anima rationalis in statu unionis operatur dependentē à deorganizatione. Itaque magis immaterialia sunt viuentia, quæ dependent à dispositionibus organicis, quā quæ dependent ab aliis non organicis, & magis immaterialia illa, quæ neque ab organicis, neque non organicis dependent. In his autem, quæ nullam habent dependentiam à dispositionibus organicis, neque non organicis, illa, in quibus hæc independentia oritur ex prædicatis nobilioribus, erunt magis immaterialia; cum verò in Deo oriatur ex essentia infinita omnium perfectissima, Deus dicitur summè immaterialis; in Angelis verò illi erunt magis immateriales, in quibus sortitur independentia in operando à qualitatibus non organicis, & organicis ex perfectiori essentia. Secundum huc dicendi modum immaterialitas in ipsa rei essentia, & in illius perfectione constituitur, in quo sensu negari nequit Deum esse ens summè immateriale, quia est ens summè perfectum; Verumtamen explicatu difficile est, quomodo principium cognoscendi ex immaterialitate inferatur, quia principium cognoscendi non infertur ex essentia, sed ingreditur ipsam formalissimam essentiam. Deus enim, Angelus, & rationalis animus per suam essentiam sunt viuentes: ergo per suam essentiam sunt principium operationum vitalium, seu vitaliter operantur; sed Deo, & Angelo non convenit alia vita, nisi intellectiva, quæ essentialiter convenit etiam animo rationali: ergo Deo, Angelo, & animo rationali per proprias essentias convenit principium intelligendi, vel ipsa intellectio, si in Deo non datur principium intelligendi.

6 Respondet Herice n. 15. duplicem conceptum nos posse formare, priorem in quantum positiua perfectio essentiae fundat negationem materialitatis; posteriorem quatenus fundat capacitatem se coniungendi cum speciebus illas intra se recipiendo, veluti semen operationum intentionalem; & conceptum hunc posteriorem ex illo priori oriri formaliter, & quoad nos, licet ex parte obiecti nullatenus distinguantur. Contra hanc doctrinam iam diu argumentatus est Basolus postea citandus. Prædicatum intellectui est essentialē, & differentia constitutiua viuentis vitæ intellectuali: ergo non oritur adhuc formaliter ex alio prædicato, differentia enim essentialis est prima radix, ex qua oriuntur alia prædicata, & ipsa ex nullo trahit originem. Respondet Basolus n. 18. ex Capreolo, & Soncinato; duplex esse intellectuum, radicale, & formale, quorum radicale formaliter est idem cum ratione immaterialitatis, & nulla ratione prius illo, formale verò oriri ex radicali, & utrumque penuria vocabulorum dici intellectuum. Duo continet hæc solutio: primum, intellectuum radicale non distingui formaliter ab immateriali; secundum, intellectuum formale oriri ex intellectu radicali: de hoc ultimo nulla potest esse dubitatio in substantiis, in quibus datur intellectuum formale, & radicale. Neque primum potest dubitari in Deo, sumpto immateriali pro essentia, quatenus fundat negationem dependentiæ in operando ab accidentibus organicis, & non organicis, quia essentia Dei est summè perfecta, & vita perfectissima, quæ est intellectualis. Similiter prædicatum immaterialitatis Angelorum, omniumque substantiarum, quæ principium habet cognoscendi, in hac acceptione non distinguuntur ab intellectu, quia dicit prædicatum specificum, & constitutum speciei, quod formaliter est intellectuum. Hac ratione recte congruit ratio D. Thomæ, qui ex immaterialitate propria Dei, hoc est, ex eo, quod fundat independentiam in operando ab aliis accidentibus per prædicata infinitè perfecta, & per essentiam infinitam rectè infert, Deum esse intellectuum, quia implicat essentiam infinitam non esse principium intelligendi, vel formaliter ipsam intellectionem. Sic Magistri doctissimi Angelicum Doctorem interpretantur, inferentem prædicatum intellectui ex speciali immaterialitate Dei, & prius illis P. Suarez disp. 3. sect. 14. num. 10. ubi docet ad efficaciam rationis Angelici Doctoris necessarium non esse, non posse dari substantiam spirituales creatam non intellectuam, quia

illa non haberet illum gradum spiritualitatis, & immaterialitatis, quem habet Deus. Constat enim Deum non solum esse immaterialem, & spirituales, sed summè immaterialem, & summè spirituales, ideo summam perfectionem in eo gradu obtinentem, ex quo infert eundem D. Thomas esse intellectuum, quia perfectior est substantia immaterialis intellectuam quā non intellectuam, & cum Deus sit substantiarum perfectissima, intellectuam necessariò erit. Hæc passim dicta sint de ratione Angelici Doctoris.

Redeo ad explicationem immaterialitatis, quam tradidit Herice, contra quam argumentor sic: Sensitiva, & non sensitiva materialia æquè indigent his accidentibus elementaribus omnibus communibus: ergo ex hoc capite non sunt sensitiva minus immaterialia, quā non sensitiva. Ex accidentibus organicis plura petit planta, quā aqua; & equus quā planta: ergo sicut per maiorem exigentiam organorum, quā habet equus, quā planta, est ille magis immaterialis, similiter planta erit magis immaterialis, quā forma elementaris: ergo hæc immaterialitas, quæ plantæ superat elementum, aliquid principium cognoscendi infert in planta. Quod si dicas immaterialitatem plantæ non sufficere ad inferendum principium cognoscendi, & sufficere immaterialitatem equi, & aliorum sensiuorum, quia hæc est maior illa, assigna mensuram immaterialitatis sufficientem ad inferendum principium cognoscendum, si quidem non omnis immaterialitas illam infert. Secundò: ethi verum sit speciales essentias, quas novimus independentes in operari ab his externis accidentibus fundantes hanc independentiam per se ipsas esse formaliter principium intelligendi, & ita ipsarum immaterialitatem formaliter à cuiuslibet essentia indistinctam formaliter esse principium intelligendi, ex nullo capite hucvique probatum est omnem essentiam possibilem fundantem similem independentiam in operando, seu non indigentem his externis accidentibus esse necessariò principium intelligendi, de quo in præfati specialis instituitur disputatio.

Omissis aliis acceptionibus immaterialitatis, dico immaterialitatem sumptam pro ratione formali spiritualis non esse coniunctam cum principio intellectu, sed posse dari substantiam spirituales incapax intelligendi: ita sentiunt Ocham in 1. dist. 35. q. 1. Gabr. ibid. Basolus ibid. q. 1. art. 1. §. sed de istis. Arriag. disp. 2. sect. 4. & sapientissimi recentiores. Probo hanc conclusionem: seclusi ratione formali, & radicali principij intellectui potest intelligi ratio substantiæ spiritualis absque vlla connexionē cum illa: ergo non repugnat dari substantiam spirituales non intellectuam. Antecedens probo: Ratio spiritualitatis dicit penetrabilitatem cum alia re omnino à se diuisa modo explicato Controu. 1. Punct. 5. sed hæc ratio adhuc ut coniuncta cum ratione formali substantiæ, non dicit formale, aut radicale principium intelligendi: neque connexionem essentialē cum illo: ergo potest dari substantia spiritualis, quæ non sit principium, aut radix intellectionis. Confirmatur: Prædicatum substantiæ per se sumptum nullam connexionem habet cum principio intellectionis, ut patet in substantia materiali non intellectuam, neque prædicatum spiritualis per se sumptum connexionem habet cum tali principio, ut patet in pluribus accidentibus spiritualibus nullum ordinem habentibus ad intellectionem, neque ad illius principium in coniunctione utriusque vlla apparet specialis ratio, quæ fundet talem connexionem: ergo utrumque prædicatum simul sumptum, seu substantia spiritualis abstractè sumpta talem connexionem non habet: ergo potest dari substantia spiritualis non intellectuam. Ultimo: nullo modo repugnat dari substantiam spirituales non intellectuam: ergo poterit Deus illam producere: ergo non infertur per consequentiam necessariam prædicatum intellectu ex substantia spirituali. Talem contradictionem non dari nullo alio modo melius probari poterit, quā soluendo omnia argumenta, quibus probari intenditur omnem substantiam spirituales dicere essentialiter prædicatum intellectu.

Obicies primò. Substantia, quod immaterialior est, seu magis spiritualis, perfectius intelligit: ergo virtus intelligendi oritur ex prædicato spiritualitatis. Supponit obiectio in substantiis spiritualibus esse vñ magis spirituales, quā sit alia, quod falsum est, quia prædicatū spirituales non recipit magis, aut minus: sed hoc omisso, distinguo antecedens: quo entitas est magis immaterialis seu spiritualis perfectius

perfectiūs intelligit supposita virtute intellectiua, concedo antecedens: absolute, nego antecedens. Quia ego non nego prædicatum spirituales plurimum conducere ad intellectiōem, seu perfectam cognitionem; sed nego esse rationem essentialiter coniunctam cum principio intellectiui, multa enim sunt sine quibus effectus esse potest, & quæ plurimum ad effectum conducunt, ex se tamen, nullam habent connexionem cum illo, sicut densitas iuuat ad agendum, & applicatio ad actionem requiritur, & quo maior est densitas, & applicatio, intensior est effectus productus, tamen neque applicatio, neque densitas inferunt virtutem actiua: applicatur enim illa, in quibus nullus potest intercedere ordo agentis in passum.

10 Obiic. secundū. Omnis substantia spiritualis perfectior est, & nobilior quacunque alia substantia non spirituali, quæ prorsus sit corporea: at non esset perfectior, & nobilior, si non posset cognoscere, quia multæ substantiæ corporeæ cognoscunt, & substantia non cognoscens imperfectior est substantia materiali cognoscente. Confirmatur: Substantia viuens perfectior est non viuente: ergo substantia corporea viuens esset perfectior substantia spirituali non viuente, ex suppositione, quod talis substantia daretur, sed eo ipso, quod daretur substantia spiritualis non intelligens, esset non viuens, quia substantia intellectualis tantum potest viuere vitā intellectiua: ergo si daretur substantia spiritualis non intelligens, esset imperfectior substantia corporea viuenti. Respond. substantiam spiritua-lem esse perfectiorem substantia corporea, factā comparatione in prædicatis spiritualis, & corporeæ, non verò factā comparatione in quibuscumque aliis prædicatis; potest enim substantia spiritualis excedere corpoream in prædicato spiritualis, & potest substantia corporea excedere aliam spiritua-lem in prædicato viuentis, sicuti accidens spirituale comparatum cum substantia materiali illam excedit in prædicato spiritualis, & ab eadem exceditur in prædicato substantiæ, & absolute est substantia corporea perfectior accidenti spirituali, quia absolute maior est excessus, quem habet substantia ratione prædicati substantiæ, quā ille, quem habet accidens ratione prædicati spiritualis; & ex duabus entitatibus inuicem se excedentibus secundum diuersa prædicata, illa absolute perfectior est, cuius excessus maior est: itaque posita substantia corporea viuenti, & spirituali non viuenti, videndum esset, qui excessus maior esset spiritualis, ad corporeū, vel viuentis ad non viuens; & si maior esset excessus spiritualis ad corporeū, semper substantia spiritualis, esset non viuens, perfectior esset substantia corporea viuenti; & ita negandum esset omnem substantiam viuentem perfectiorem esse non viuenti, quod multi negant, asserentes formas cælorum perfectiores esse formis viuentium imperfectiorum. Si verò maior sit excessus viuentis ad non viuens, substantia corporea viuens perfectior erit substantia spirituali non viuenti, & negandum est omnem substantiam spiritua-lem perfectiorem esse substantia corporea, sicuti negamus omnem entitatem spiritua-lem esse perfectiorem omni alia entitate corporea, quia accidens spirituale imperfectius est substantia corporea. Quis horum excessuum maior sit ad præsentem difficultatem parum refert, & tantum prudentis arbitrio taxandum est: ergo censeo, maiorem esse excessum viuentis ad non viuens, quā spiritua-lem ad corporeū, & ita posse dari substantiam spiritua-lem non viuentem imperfectiorem substantia corporea viuenti.

11 Obiic. 3. Cuiusque substantiæ debentur operationes proportionatæ: ergo substantiæ spirituali debentur operationes spirituales: sed nulla potest esse operatio spiritualis præter intellectiōem, & volitionem: ergo omni substantiæ spirituali debetur intellectio, & volitio. Resp. verum esse omni substantiæ spirituali deberi operationes spirituales, falsum tamen has non posse esse distinctas ab intellectiōe & volitione; quia posset talis substantia plures qualitates in se producere tanquam passiones ipsi debitas per operationes spirituales non vitales.

12 Obiic. 4. Omni substantiæ perfectiori debetur perfectior operatio, sed substantia spiritualis est perfectior corporea: ergo debetur illi perfectiores operationes: sed substantiæ corporeæ debentur operationes vitales: ergo & substantiæ spirituali. Hæc obiectio in re eadem est cum obiectiōe secunda, cui ex doctrina ibi tradita facile potest satisfieri. Respondeo, omni substantiæ deberi ope-

rationes perfectiores ea ratione, quia ipsa perfectior est: ex quo inferitur, substantiæ spirituali deberi operationem perfectiorem in ratione spiritualis, quia secundum hanc rationem substantia spiritualis perfectior est quā corporea; non verò in ratione vitalis operationis, quia secundum hanc rationem potest dari substantia corporea vitalis perfectior spirituali non vitali.

13 Obiic. 5. Intellectum oritur ex aliquo prædicato: ergo à prædicato immaterialitatis. Respond. intellectum formale in his, in quibus datur distinctum à radicali, oriri ex intellectiui radicali, & intellectum radicale, & formale, in his, in quibus non datur radicale, esse prædicatum essentiale, & constitutum speciei, quod ab alio non oritur: sed reliqua ab ipso oriuntur.

14 Obiic. 6. Ex prædicato immaterialitatis, seu spiritualitatis oritur aliqua ratio formalis: non alia distincta à prædicato intellectiui: ergo hoc oritur ab illo. Resp. ex prædicato immaterialitatis, seu spiritualitatis oriri posse rem spiritua-lem penetrari cum alia eiusdem speciei, & ex alio oriri prædicatum spiritualitatis in actionibusque de facto procedunt à spirituali.

15 Obiic. 7. Virtus formæ limitatur, & coarctatur à materia, & ideo non potest species in aere producta visionem producere, quia illius virtus aeris materialitate limitatur: sed entitas spiritualis non habet materiam, à qua limitatur: ergo erit illimitata, & expedita ad cognitionem cuiuscumque obiecti exhibendam. Probaret hæc ratio, si aliquid euinceret, Angelum habere virtutem intellectiua-lem infinitam, quia cum Angelus nihil habeat materiæ, si ab hac tantum oriatur limitatio, nullum habebit principium, ex quo limitatur, ac proinde erit infinite perfectus. Scio Thomistam sentire vnum Angelum esse alio magis immaterialem, ex qua doctrina dicit Angelum minus immaterialem habere minorem illimitationem. Sed iterum de hac re contendere nolo: iam enim dixi, prædicatum immaterialis, & spiritualis non posse suscipere magis, nec minus. Resp. quamlibet entitatem creatam ex prædicato specifico habere limitationem, & coarctationem virtutis independentem à materia, quam habet substantia spiritualis non intellectiua ex sua specifica differentia. Neque in opinione Thomistarum, vt bene notauit P. Suarius, sumitur specificatio, seu prædicatum specificum ex materia: sed tantum indiuiduatio, posse autem, vel non posse intelligere, non sequitur indiuiduationem; sed differentiam essentialem, ac proinde ex ipsa forma secundum se sumendum est, non ex limitatione, quam illi tribuit materia. Ad illud, quod dicitur de speciebus in aere receptis, respondeo species ex se eandem virtutem habere in aere, & in pupilla, & in vitroque subiecto esse inadequatam, & sine alio comprincipio non posse visionem producere, cum quo coniungitur in pupilla, & ita illo adiuta visionem producere, in aere verò non inuenire potentiam, seu comprincipium, quo adiunetur ad talem visionem producendam, neque organa ad illa requisita, & ita non posse visionem producere ex defectu comprincipij adiuuantis, & reliquarum circumstantiarum, neque alia est limitatio specierum præter hunc comprincipij defectum.

16 Obiicitur etiam Aristoteles variis in locis, præcipue lib. 3. de anima c. 8. text. 37. & 38. vbi ait, plantas non cognoscere, quia non habent proportionem requisitam ad recipiendas species, ex quo inferri intenditur substantiam spiritua-lem habere virtutem recipiendi species, quia caret improportionem, quam habent plantæ, & consequenter fore cognoscitiua. Respondeo non inferri ex eo, quod plantæ propter ipsarum materialitatem non cognoscant omnia; quæ earent hac materialitate esse cognoscitiua, quia hac materialitate seclusa, ex defectu potentie, & ex pluribus aliis capitibus potest substantia non esse intellectiua.

PUNCTUM VI.

An principium cognoscitiuum appetitiuum inferat.

1 Angelicus Doctor 1. part. quest. 19. art. 1. ex potentia cognoscitiua Dei volitiua inferit, licet non omnes profundum Angelici Doctoris discursum penetraverint: ita multa mouet Caietanus ad exponendum sanctum Præceptorem, in hoc loco, illius tamen expositiones multi impugnant,